_POWSTANIE WARSZAWSKIE, TADEUSZ GAJCY I MŁODZI WALCZĄCY – KARTA UCZNIA

PETR ŠIMÍČEK
(Przetłumaczenie Marta Chwalinska-Stach)

Okupowana Warszawa była od początku wojny jednym z najstraszniejszych miejsc w Europie. Jako pierwsze miasto doświadczyła okropności nalotów dywanowych, o czym każdego dnia przypominały zwęglone szczątki budynków. Była centrum planu eksterminacji skierowanej przeciwko polskim Żydom. A także głównym ośrodkiem wdrażania niemieckiej strategii zniszczenia polskiej inteligencji. Jak ta postępowała, rósł przypadkowy i chaotyczny terror: deportacje do obozów koncentracyjnych czy egzekucja przechodniów na ulicy mogły dosięgnąć każdego, zawsze i wszędzie. Warszawa była również, jak pisał historyk Timothy Snyder „ośrodkiem zbrojnego oporu przeciwko Niemcom w okupowanej Europie".

Jeśli Powstanie Warszawskie opiszemy suchym językiem liczb, wszelkie wątpliwości będą wydawać się uzasadnione. 130 – 150 tysięcy martwych cywilów. 16.000 martwych żołnierzy Armii Krajowej – większość „najlepszych synów narodu" („My do wroga strzelaliśmy diamentami", jak mówi się w Polsce). 85 procent budynków w metropolii zrujnowanych. 90 – 95 procent zniszczonych budynków zabytkowych i instytucji kulturalnych. 90 procent bezpowrotnie zniszczonych dokumentów archiwalnych. 12 ton prochów ludzkich, wywiezionych po wojnie z dziedzińców i ulic Woli, gdzie doszło do największej masakry cywilów.

Maciej Ruczaj – wspomnienie Tadeusza Gajcego (Moderní dějiny.cz) i przedmowa do książki Chtěli jsme být svobodní... Příběhy z Varšavského povstání

Warszawa jest miejscem symbolicznym II wojny światowej. Jest pierwszym dużym miastem, które postanowiło przeciwstawić się dwóm zbrodniczym totalitaryzmom, a przez jeden z nich została prawie całkowicie zrównana z ziemią. To miasto, które w 1939 roku przez ponad trzy tygodnie przeciwstawiało się atakom Niemców, doszło w nim do dwóch powstań i ostatecznie zostało całkowicie splądrowane i rozebrane w sposób planowy, stało się europejską Kartaginą XX wieku. Losy wojenne Warszawy są jednym z kluczy do zrozumienia historii II wojny światowej. Wojny, w której starły się trzy, a nie tylko dwie strony – dwa totalitaryzmy ze światem zachodnich demokracji. Losy Warszawy są w istocie losem Europy Środkowej w pigułce.

Paweł Ukielski, Piotr Śliwiński, Grzegorz Jasiński – „Ognisko chaosu" – Warszawa 1939 – 1945

Przeczytaj teksty i nakreśl w krótkich punktach, na czym polegała niezwykła postawa i znaczenie Warszawy podczas wojny.

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

Wpisz w wykropkowanych miejscach nazwy dwóch totalitaryzmów, które w krwawy sposób podpisały się na polskim narodzie (podano je w ostatnim fragmencie). Poniżej wpisz, które supermocarstwa je reprezentowały i w jaki konkretny sposób zawiniły wobec Polaków w XX wieku.

....

Na postawie tekstów krótko scharakteryzuj wpływ Powstania na Warszawę i jej mieszkańców. Jeśli masz jakieś inne pomysły, niepodane w tekstach, wpisz je.

Zastanów się, czym różni się los wojennej Warszawy, od losu wojennej Pragi. Napisz swoją opinię.

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

Przejrzyj trzy fotografie z dzisiejszej Warszawy. Opisz miejsce, całą kompozycję, poszczególne obiekty i postacie. Skup się na symbolikę i znaczenie wspomnień przeszłości.

Zastanów się, dlaczego pomnik Powstania Warszawskiego wzniesiono dopiero czterdzieści lat po wojnie.

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

13 SIERPIEŃ 1944 ROKU

Przez okno szpitala usłyszałam tryumfalny okrzyk. Hurra! Wyjrzałem. Mały czołg – wywalczony od Niemców i dosłownie tłumy ludzi: cywilów, żołnierzy, dzieci. A potem wybuch. Ogromny. Taki, od którego tracicie słuch. Cały budynek się zatrząsł, jak podczas trzęsienia ziemi. Z trudem podszedłem bliżej do okna. To był taki niemiecki koń trojański – cały wypełniony materiałami wybuchowymi – pułapka i środek do niszczenia barykad. Do dziś niechętnie mówię o tym, co tam zobaczyłem. Zwłoki. Nie, to właściwie nawet nie były trupy... Resztki ciał, części, jakieś kawałki skóry... wszędzie: na balkonach, na ścianach, na oknach. Coś wisiało na balkonie – kobieta, a raczej tylko jej skóra i włosy... Do tej pory, kiedy ktoś pyta mnie o sens Powstania, to właśnie widzę: masakrę na ulicy Kilińskiego.

Stanisław Likiernik, ranny żołnierz Kedywu – elitarnego oddziału Armii Krajowej

Nagle ujrzałam ogromny słup ognia, jakby dotarł do nieba", „Zemdlałam. Kiedy się obudziłam, coś na mnie leżało. Gdy udało mi się wydostać spod tej rzeczy, okazało się, że spadł na mnie ludzki trup – tułów bez głowy, bez nóg i rąk. Musiałam potem cały czas myć włosy. /.../ Potem przyszli chłopcy z łopatami i wykopali duże doły w pobliżu placu. Łopatami zbierali to mięso do wiader i wrzucali do jam...

Janina Gruszczyńska, pielęgniarka

Tadeusz Gajcy, dwudziesto dwu letni poeta, żołnierz oddziału Ri¬chard, napisał w ostatnim wierszu:

Wszyscy święci, hej do stołu!
W niebie uczta: polskie flaczki
Wprost z rynsztoków Kilińskiego!
Salcesonów pełna misa.
Świeże, chrupkie. Pachną trupkiem.
To z Przedmurza!
Do godów, święci, do godów,
Przegryźcie Chrystusem Narodów!

Miasto, a zwłaszcza jego młodzi ludzie, żyli podwójnym – czy nawet potrójnym życiem. Dzień spędzali na pracy fizycznej w fabrykach (inna praca, niż fizyczna, była „podludziom" zabroniona), wieczory na tajnych wykładach tajnych uniwersytetów, z których biegli co tchu w ciemności, gdzie skrywali swoje trzecie życie w organizacjach konspiracyjnych działających w ramach „Polskiego państwa podziemnego". Żyli szybko, kochali szybko, pisali szybko i szybko umierali. Tą niesamowitą atmosferę wyczerpującego życia, balansującego w każdej sekundzie na cienkiej granicy między istnieniem i nicością, podsumował przyjaciel Gajcego, Andrzej Trzebiński, w swoim Pamiętniku: „Wszystko tańczy na krawędzi życia...".

Maciej Ruczaj

Nas nauczono. Nie ma litości. (...) Nas nauczono. Nie ma sumienia. (...) Nas nauczono. Nie ma miłości. (...) Nas nauczono. Trzeba zapomnieć.

Krzysztof Kamil Baczyński

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.

Przeczytaj teksty i przypatrz się trzem chłopcom na fotografii. Pomyśl o życiu polskich rówieśników w takcie wojny i Powstania. Porozmawiaj o tym, w co wierzyli, co musieli czuć, na co mieli nadzieję, co stracili, co zyskali, o czym nie mogli zapomnieć, o ile to w ogóle przeżyli.

Żołnierze oddziału „Radosław“ po kilkugodzinnym przejściu kanałów, rano 2 września 1944

Zastanów się nad informacjami, które uzyskałeś w trakcie wykonywania poszczególnych zadań i oceń Powstanie. Miało, czy nie miało sensu? Napisz krótki tekst, który odpowiada na jedno z pytań retorycznych z poniższego tekstu:

Najważniejsze wydarzenie najnowszej historii Polski, czy najtragiczniejsza pomyłka? „Dopóki istnieje co najmniej dwóch Polaków, spór o to, czy Powstanie Warszawskie miało sens, będzie trwać“, mówi filozof Dariusz Gawin. Czy dowódcy polskiego państwa podziemnego mieli moralne prawo, by zamienić stolicę swojego kraju w pole bitwy? Czy miało sens, by kontynuować tę walkę przez nierealnych 63 dni, pomimo faktu, że bardzo szybko okazało się, jak złudna była nadzieja szybkiego sukcesu?

Wykorzystaj wszystkie informacje z arkusza ucznia i uzupełniające informacje ze zbioru Tadeusz Gajcy i Powstanie Warszawskie – materiały do analizy i interpretacji, dostępnego na portalu Moderní dějiny.cz, a także pozostałe informacje z tego portalu i innych źródeł.

ŹRÓDŁO TEKSTÓW I FOTOGRAFII:
https://cs.wikipedia.org/wiki/Tadeusz_Gajcy
https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Warsaw_Uprising_boyscouts.jpg

ČESKO-POLSKÉ FORUM POLSKO-CZESKIE

Ten materiał powstał w ramach projektu Historie inspirujących bohaterów naszych sąsiadów, wspieranego przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych Republiki Czeskiej w ramach projektu Forum Polsko-Czeskiego.